IN JURUL

Rĕzboiuluĭ

DIN

Extremul Orient

NOTE GEOGRAFICE

DE

G. T. BUZOIANU

cu 1 hartă

BUCUREŞTI

EDITURA STAB. GRAFIC ALBERT BAER

STRADA NUMA-POMPILIU, No. 7—9

1904.

IN JURUL

Rĕzboiuluĭ

DIN

Extremul Orient

NOTE GEOGRAFICE

DE

G. T. BUZOIANU

BUCUREŞTI

EDITURA STAB. GRAFIC ALBERT BAER

STRADA NUMA-POMPILIU, No. 7—9

1904.

RĔZBOIUL RUSO-JAPONEZ

I

Timp de două lunĭ şi maĭ bine întreaga presă europeană s'a ocupat de eventualitatea războiuluĭ, care izbucni acum câte-va ḑile cu atâta furie, între marele imperiŭ slav şi tînărul dar impetuosul imperiŭ japonez.

Şi în acest rĕstimp, pe când presa franceză, rusă şi germană, maĭ cu seamă, se trudea să anunţe lumeĭ, ba chiar printre liniĭ să lase a se ceti dorinţa unuĭ aranjament fară arme între cele doă imperiĭ, singură presa oficioasă şi guvernamentală a Anglieĭ îndemna, câte o dată chiar făţiş, la o ruptură.

Ruptura s'a făcut şi ceea ce e maĭ de deplorat este că această ruptură a precedat ruptura ce trebuia să se facă, pe cale displomatică; căcĭ, în momentul când guvernul japonez cugeta la rechemarea reprezentantuluĭ săŭ din Petersburg, el da în acelaş timp ordine floteĭ sale să pregătească cunoscutul atac de la Port-Arthur.

Procedeul acesta la începutul seculuĭ XX, adică în nişte timpurĭ când ideea de a se evita conflictele sângeroase şi a se înlocui prin conferinţe de arbitragiŭ, îşĭ facuse loc în cugetul conducătorilor, procedarea guvernuluĭ japonez a impresionat într'un mod dureros toate cercurile politice din lume, chiar o parte din cele engleze, anume acelea caiĭ nu sunt tocmaĭ prietene cu partisaniĭ D-luĭ Balfour şi Chamberlain.

In adevĕr iată părerea unuĭ ziar din Londra, *Morning Leader*, în astă privinţă :

Rĕspunderea noastră în acest conflict este foarte mare. Este *pe cât posibil de sigur* că Japonia n'ar fi făcut acest apel la arme, dacă tractatul *Anglo-Japonez n'ar fi existat.*

«Nu numaĭ că Japonia a fost încurajată de diplomaţiĭ noştriĭ, «dar chiar o mare parte din presa noastră este vinovată de a o fi împins la un conflict, pe care noĭ înşi-ne l'am fi evitat la Port «Arthur .

Iată cum se exprimă presa opoziţionistă din Anglia, actuală aliată a Japonieĭ.

Se ştie că, acum doĭ anĭ — 1902 Ianuarie 30 s'a încheiat între Anglia şi Japonia un tractat de alianţă ofensivă şi defensivă, şi dată fiind opoziţia dintre politica rusă şi cea engleză, este cert că aceştĭ din urmă aŭ împins pe Japonezĭ în acest războiŭ, care, în cele din urmă, nu va avea alt resultat de cât acela de a slăbi într'o oare care mĕsură pe Ruşĭ, dar care nu va putea reuşi cu nicĭ un chip să-ĭ respingă dincolo de Amur.

Acest resultat, chiar de ar fi atins, ar micşora de sigur mult şi pentru multă vreme pe Rusia, totuşĭ pericolul cel mare nu stă aci, ci cu totul în altă parte.

In adevĕr, de aproape o jumătate de secol, Europeniĭ fac tot ce le stă prin putinţă ca să răscoale pe Chinezĭ din apatia în care zac de secole uitate chiar de eĭ înşişĭ.

Englezii aŭ fost ceĭ d'întîĭ carĭ au căutat să intervină cu armele în China. In 1860 eĭ aŭ atras cu dênşiĭ şi pe Francezĭ şi, în urma lupteĭ de la puntea Palicao, s'aŭ deschis câte-va porturĭ prin carĭ negustoriĭ englezĭ şi francezĭ, aŭ putut pătrunde în interiorul misteriosuluĭ imperiŭ.

De atuncĭ, nevoia de a pătrunde tot maĭ mult s'a accentuat şi marile puterĭ s'aŭ şi gândit chiar un moment la împărţirea pămêntuluĭ chinezesc.

In aceeaşĭ vreme, Japoneziĭ învăţaŭ în Europa arta de a trăi, îşĭ modificaŭ obiceiurile, şi înlocuia haina de mătase cu haina de postav neagră saŭ cu uniforma noastră militărească.

Cu simţul lor practic, şi cu vederĭ sigure într'un viitor maĭ mult saŭ maĭ puţin depărtat, eĭ aŭ înţeles că o dată vor fi chemaţĭ să joace un rol serios, aşezaţĭ cum să găsesc pe unul din puntele cele maĭ favorabile ale mareluĭ Ocean.

Dar tocmaĭ pe acest Ocean, se desemnează astăzĭ în liniĭ largĭ o viitoare mişcare economică, care va întrece cu mult pe cea care s'a desvoltat în decurs de patru veacurĭ încheiate pe oceanul Atlantic.

Acest lucru l'aŭ prevĕzut toate statele europene, prin urmare şi Ruşiĭ, ca şi Engleziĭ şi Germaniĭ şi Franceziĭ.

Aŭ căutat deci fie-care, în mĕsura puterilor lor să 'şi asigure un loc pe întinsul ţĕrm occidental al Pacificului.

Iată cum Coreea a deventt mĕrul de discordie între cele două puteri cari se rĕzboiesc astă-zi.

Orĭ-care ar fi resultatul ultim al armelor, e nevoie cred să se cunoască bine fasele prin care a trecut poporul japonez, pentru a ajunge acolo unde se găseşte.

Japonezii

II

Există un proverb geografic de se poate spune care zice: Japonia şi China sunt foarte aproape şi totuşi foarte departe una de alta .

Nimic mai adevĕrat.

Ca resultat geologic, ca faună şi floră şi, până la un un punct oare-care, chiar ca rasă omeneasca, cele doă ţări sunt identice. Pe când însă poporul chinez respinge cu o energie sĕlbatică orĭ-ce inovaţie streină, Japonezii aŭ atins deja un grad de civilizaţie europenească, care formează cu vecina sa despre West cel mai desăvîrşit contrast.

Istoria civilizaţiei chineze este aşa dar cu totul deosebita de acea a Japoniei. In această privinţă nimic asemănător între cele două popoare. Pe când cel dintîiu, credincios absolut al firei mongolice îşi continuă viaţa timp de mii de ani într'o imobilitate caracteristică rasei, poporul japonez a trecut prin toate frămîntarile suferite de popoarele patrunse de noţiunea progresului, până ce, în cele din urmă, contactul cu Europa apusană le-a indicat drumul ce trebuiaŭ să urmeze.

Japonia sfîrşeşte extremul Orient.

De la vîrful peninsulei Camciatca se desface spre Miază-zi un lanţ de insule mici şi mari în forma unui arc de cerc cu concavitatea spre Ocean; cordon imens, care stabileşte încă astă-zi o legătură între Nordul continentului şi Malesia. Acest cordon este format mai întîiŭ din Curile *Ki-Shima*, apoi din patru insule mari: *Yezo, Nippon,* (Hon do), *Sicocu* şi *Kiu-Siu.* Imediat spre răsarit de aceste două din urmă se află grupul *Ogasawara Shima* cunoscute şi sub numele de Bonin, iar spre Sud, urmând lanţul, se întinde

grupul Riu Kiu până la insula Formosa, de unde încep Filipinele.

Inainte de epoca terţiară toate aceste insule aŭ făcut parte din continentul asiatic. Pe dată ce s'aŭ rupt, s'au precipitat apele Pacificuluĭ, formând actualele marĭ. In acelaş timp se opera şi o importantă revoluţie meteorologică.

Curenţiĭ recĭ carĭ veşnic pornesc despre polĭ spre ecuator, împiedecaţĭ de curentul cald Kira-Sivo, care lungea coastele orientale ale Japonieĭ şi-aŭ găsit loc prin deschizătura din noŭ formată şi aŭ navalit în apele Chineĭ, pe unde curg şi astă-zĭ.

Din această cauză resultă pentru Japonia o climă caracteristică, ceva analog cu clima insulelor Britanice. In partea de West iarna este friguroasă din causa corentuluĭ polar, pe când în cea de Est caldura este puternică, ajutată fiind de curentul ecuatorial.

De altă parte, abundenţa cursurilor de apă din interior care de nenumĕrate secole rostogolesc rocele, maĭ de ordinar cristaline, de origină vulcanică [1]), aŭ reuşit să niveleze oare-cum solul muntos al acestor insule, rătunjind coamele şi acoperindu-le cu o vegetaţie din ce în ce maĭ abundentă.

Singurul rĕŭ care bântue maĭ ales coastele, sunt nişte uragane teribile, carĭ devastează litoralul la anumite timpurĭ şi care îngreuiază navigaţia, de ordinar destul de periculoasă.

Din cauza presenţeĭ vulcanilor carĭ sunt destul de numeroşĭ, şi ca consecinţă a rocelor cristaline primordiale, bogăţia minerală este foarte puternică în Japonia. Se exploatează nu maĭ puţin de 89 mine de aur, 346 de argint, în afară de nenumĕrate mine de plumb, cupru, cositor şi antimoniu. Extracţia huileĭ maĭ cu seamă, constitue una din bogăţiie aceste ţărĭ. In fine Kaolinul, ca şi în China, a stabilit de veacurĭ neştiute o industrie, care este atît de apreciată încă şi astă-zĭ.

Vegetaţia nu este maĭ puţin abundentă. Gustul natural al Japonezilor pentru cultivarea plantelor, a fost şi maĭ mult influenţat de contactul cu Olandeziĭ, carĭ ne-aŭ dat relaţiĭ importante despre flora aceste ţarĭ. In adevĕr, nimic maĭ variat şi maĭ abondent în acelaş timp de cât flora Japonieĭ.

Una lîngă alta cresc şi se desvolta într'o armonie perfecta plantele cele maĭ diverse. Ast-fel nu e greŭ

---

1) Japonia este presărată de vulcanĭ. De alt-fel maĭ toţĭ ţĕrmiĭ Pacificuluĭ sunt vulcanicĭ.

să întîlneştĭ palmierul şi bambu în apropiere de stejarĭ şi pinĭ ; iar prin pădurĭ, pe unde cresc arborii climeĭ noastre, nu e greŭ să întîlneştĭ maimuţa, animalul prin excelenţă al climeĭ calde, alăturĭ cu ursul, caracteristic climelor temperate şi recĭ.

* * *

Origina poporuluĭ actual din Japonia a rĕmas încă sub formă de problemă.

Se găsesc şi astă-zĭ spre Nord, în insula Jezo o rasă primitivă pe care antropologiĭ, după cronicile chineze şi tradiţia japoneză o numesc Ainos saŭ Ainu. Ca Japoneziĭ să fie urmaşiĭ acestora, nu se poate, fiind-că antropologiceşte se observă la o relativ mică distanţă de timp, o deosebire caracteristică.

Tradiţia maĭ spune că odată cu aceştĭ Ainos saŭ Ainu, maĭ trăiaŭ pe acele vremĭ legendare, dacă nu preistorice, alte neamurĭ, Iusu saŭ Kumasu, popoare care ar fi ocupat odinioară Koreea şi Kamciatca şi că aceste două elemente ce se cred a fi mongolice, ar fi fost strămoşiĭ Japonezilor. Aceasta însă nu e de cât tradiţie.

Care este prin urmare origina adevĕrata a acestuĭ popor, atât de deosebit de Chinezĭ şi din care, la prima vedere, se pare că face parte.

E probabil că Ainos sa fie o rasă oceanică. Această rasă ar fi înaintat de la Sud spre Nord şi ar fi ocupat insulele japoneze.

Aceasta pare a fi probabilitatea ; totuşĭ, cu siguranţă nu se poate preciza nimic. Destul că, între caracterul Chinezuluĭ şi al Japonezuluĭ sunt deosebirĭ fundamentale.

Daĭ — Nippon — Ni-hon [1]

III

La o anume epocă spune o legendă chineză împĕratul Hoang-ti ar fi trimis în Japonia un fel de colonie chineză, compusă din treĭ sute de flăcăĭ şi treĭ sute de fete, spre a căuta în insula Nippon floarea nemuririĭ.

Scuturând legenda de partea fabuloasă, suntem înclinaţĭ să admitem un amestec de rase. In adevĕr, ca-

---

1) Dai mare ; Ni soare ; Hon origină.

racterul antropologic al japonezuluĭ de astă-zĭ denotă până la evidenţă amestecul cu tipul mongol, ba încă un amestec foarte puternic ; alt-fel, ce ar însemna oblicuitatea ochilor, culoarea pieleĭ galbenă [1]), pĕrul negru, lipsă de barbă în părţile laterale ale obrazuluĭ, faţa cam turtită, cu părţile laterale maĭ desvoltate şi statura trapezoidală ? Toate aceste sunt trăsurĭ distinctive ale tipuluĭ mongol. Prin urmare este sigur că o invazie sino-mongolică a trebuit să se efectueze într'o epocă oare-care, iar amestecul s'a făcut cu rasa *Ainos* de origină polinesiana.

Invaziĭ de acestea, de alt-fel, aŭ trebuit să se repete la diferite epocĭ, şi lupta pentru existenţă a pus foarte uşor faţă în faţă două neamurĭ deosebite. Şi aci, ca şi in alte părţĭ, rasa năvalitoare a învins pe cea năvălită, prin faptul maĭ cu seamă că rasa Ainos era cu mult înapoiată faţa de cea chineză. Ainos a fost mereŭ împinsă spre Nord, spre ţinuturile inculte şi neproductive, întocmaĭ cum Arii aŭ împins pe aborigeniĭ din India tot spre Sud.

Tipul Drawidas nu se maĭ găseşte curat asta-zĭ de cât sub forma uneĭ umbre de ramăşiţĭ prin Ceilon (prea puţinĭ) şi prin insulele Andamane şi Nicobare; iar Ainos oameniĭ cu capul de câine , cum îĭ numesc Chineziĭ, într'una din cronicile lor, aŭ fost mereŭ împinşĭ spre Nord şi reduşĭ asta-zĭ în insula Yezo la câteva zecĭ de miĭ.

Inainte de întroducerea civilizaţieĭ chineze, Japoneziĭ se serviaŭ de o limbă proprie a lor, *Yamato,* limbă ce'şĭ formase eĭ înşişĭ în timpul primelor invazii chinezeştĭ, şi care s'a fixat puţin câte puţin prin adaogire de sufixe şi prefixe, adică prin aglutinaţie. Limba yamato, absolut deosebită de cea chineză, este vorbită de vulg, pe când nobilimea şi clasa inteligenta întrebuinţează încă multe locuţiunĭ chinezeştĭ.

Şi la poporul japonez ca şi la altele, prima perioadă istorică se înneacă în legende. Primiĭ Imperaţĭ Micado aŭ izvorît din astre şi din elemente. *Isana-Isanami* a scoborît din cer în insula Kiu-Siu. Şi de oare-ce din cer tocmaĭ nu putea cadea, şi după cum Kiu-Siu este la doĭ paşĭ de peninsula Coreea şi în fine, fiind dat că aceste două pamênturĭ aŭ fost o dată împreunate şi despreunarea lor nu s'a efectuat de cât în-

---

1) In genere culoarea pieleĭ japoneze este galbenă măslinie.

tr'o epocă geologică recentă, maĭ lesne putem crede că acest Isana-Isanami a venit din Coreea de cât din cer.

Jimmu, spun analele, a fost primul micado muritor, scoborînd în Isana în a cincea generaţie. Apoĭ tot analele maĭ spune că acest Jimmu a cucerit maĭ întâĭ Kiu-Siu, apoĭ Sicocu şi în fine Hondo, gonind mereŭ rasa autochtonă, pe Ainos, tot mereŭ spre Nord şi decimându-ĭ.

Unul din urmaşiĭ acesteĭ dinastiĭ a învĕţat poporul să are şi să semene pămêntul. De aci şi până la naşterea uneĭ industriĭ oare-care şi în special a marineĭ nu era de cât un pas. Dar veşnic sub ameninţările barbarilor de la Nord, poporul japonez, abia înjghebat, a căutat să se organizeze militareşte şi din vreme şi-a format o armată organizată cu o pricepere fără seamăn.

Una din cauzele inteligenţeĭ timpuriĭ a acestuĭ popor a fost de sigur acea încrucişare a două neamurĭ de rasă diferită. De ordinar, din acest soiŭ de încrucişărĭ naşte o generaţie cu deosebire puternică. Acest fenomen s'a întîmplat şi cu Japoneziĭ.

Incă din primele timpuri ale istorieĭ lor, împĕratul a tot puternic era şeful suprem şi politic şi militar. Considerat de popor ca fiŭ al ceruluĭ, el era armat pretutindenĭ, cu sentimentul datorieĭ sacre, orĭ de câte orĭ era nevoie să combata pe inamic.

Şi aci contrastul cu China este izbitor.

Despărţiţĭ de restul continentuluĭ printr'un zid puternic, Chineziĭ nu aŭ simţit de cât prea puţin nevoia de cucerirĭ, căcĭ spaţiŭ avea destul unde să se întinza; în schimb însă acest popor a fost multă vreme bîntuit de flagelul războaelor civile.

Către secolul X-lea împeraţiĭ Japonezĭ se desfăcură de puterea militară, lasând această grijă pe seama ofiţerilor, carĭ sfîrşiră prin a forma o castă deosebită şi cu deosebire onorată.

Această eroare a dat naştere uneĭ rivalităţĭ între puterea civilă şi cea militară, care a durat aproape şease sute de anĭ, timp în care s'a zădărnicit orĭ-ce progres. Desordinea se întrodusese pretutindenĭ. Nobiliĭ se simţeaŭ prea independenţĭ, ştiind bine ca împĕraţiĭ eraŭ la discreţia lor. Şi în acest restimp toate elementele de civilizaţie cu care Japonia se distinsese în secolul IX, disparuse.

Tocmaĭ în secolul XVII Japonia începe a se ridica. Pe de o parte veni la cârma afacerilor o serie de treĭ

împěraţĭ, în timpul cărora a fost pentru această ţară o adevărată renaştere. Pe de alta, în acelaş timp, intervine contactul cu Europeniĭ, pe care Japoneziĭ îĭ primesc cu braţele deschise şi, fără pretenţiile absurde şi prea repede formulate ale jesuiţilor Portugezĭ, Micado Taico-Sama n'ar fi ordonat expulsarea lor.

In extremul Orient, spre depărtatul răsărit de soare, atâta vreme separat de ideile Occidentuluĭ tînĕr, şi viguros şi mare prin revoluţiile şi inovaţiile luĭ, civilizaţiile presintă un aspect cu atât maĭ straniu cu cât cauţĭ a-l cunoaşte maĭ mult.

Contrastul între modul nostru de a vedea şi de a pricepe şi între al lor, pare la prima vedere atât de puternic, încât s'ar crede că o linie de demarcaţie fatală, dar îndestructibilă, se afla între uniĭ şi ceĭ-l'alţĭ.

Şi de fapt, această linie de demarcaţie, — acest zid care ascunde până acum Occidentuluĭ o lume misterioasă, exista încă şi astăzĭ pentru o buna parte din popoarele care mişue dincolo de Pamir, cu toate descoperirile făcute, cu toate relaţiunile atât de importante din punct de vedere ştiinţific, aduse de neobosiţiĭ exploratorĭ.

Ceea ce reese din aceste cunoştinţĭ, este, înainte de toate, îndărătnicia ce pun aceste popoare în adoptarea ideilor nouĕ, carĭ par că voesc a navali din toate părţile puternice şi ameninţătoare.

De la aceasta regulă poporul japonez face o excepţie isbitoare.

Cu o mobilitate de spirit surprinzătoare, gata încă de mult a nimici jugul tradiţiilor, care a ţintuit pe chinezĭ în imobilitatea lor caracteristică, dominaţĭ de rîvna de a vedea, cunoaşte şi adopta tot ce e noŭ, poporul japonez a putut sa parvină la un grad de civilizaţie, cu care multe din popoarele Europeĭ ar preferi sa schimbe.

Se înţelege însă ca aceasta revoluţie de sus şi până jos în ideile, moravurile, obiceiurile şi nazuinţele acestuĭ popor, în care se observa înca şi astă-zi urmele determinate de contactul cu Chinezii şi Coreaniĭ, nu s'a putut efectua fara nişte sguduiturı puternice.

Schimbarea unuĭ întreg regim de idei se efectueaza cu atât maĭ liniştit cu cât se prepara mai din vreme şi durează mai mult. Din contra, cu cât aceasta schimbare se face mai repede, cu atât sguduirea este maĭ puternica. De la aceasta lege nu se putea sustrage poporul japonez, cu atât mai mult cu cât aci nu s'a efec-

tuat numai o schimbare radicala a regimuluĭ de ideı, ci însuşı idealul acestuı popor s'a transformat.

* * *

Taiko-Sama, împeratul care în 1596 decretase expulsarea misionarilor portughezĭ gata să împlînte religia catolică în Japonia, părăseşte tronul în favoarea fiuluĭ seŭ, Hydeiorl, în vîrstă numaĭ de şease anı. Dar ca sa-ı asigure domnia, el institue un consiliŭ de regenţa compus din ceı maı puternicı prinţı aı imperiuluı, tot-d'auna rivalı între dênşiĭ. Printre aceştia, se gasea unul, Tayukorra Yeyas, general vestit, dominat de ambiţia de a se ridica pe culmea putereĭ şi fără nicı un scrupul.

El manevră atât de bine, în cât în anul 1600 micul principe moştenitor era în posesia luĭ, iar ceĭ-l'alţı consilierı aĭ regenţeı reduşı la neputinţa cea maı desavîrşita.

Se ştie că Olandeziĭ, în dorinţa lor, de a pune mâna pe comerţul Japonieĭ, cauzase întru cât-va prin intrigele lor, desastrul suferit de misionariĭ portugezı.

De atuncĭ, afara de dênşiı, consideraţĭ ca singuriĭ amicĭ aı japonezilor, nicĭ o alta naţiune streina nu maĭ era primita în porturile japoneze.

Aceasta favoare a fost plătita de Olandezĭ cu construirea câtor-va nave pentru marina japoneza, fapt din care reese deja dorinţa împeratuluĭ de a se folosi de cunoştinţele streinilor pentru progresul poporuluı seu.

Dinastia luĭ Yeyas a durat pâna la 1868, adica douăsute-şeapte-zecı şi cincĭ de anı, în care timp s'aŭ succedat cincı-spre-zece împeraţı, urmaşı aı acestuia.

In acest timp s'a operat cea maĭ radicala transformare a uneı civilisaţiunı, ale căreĭ tradiţiĭ se pierdeaŭ în întunecatele timpurı ale trecutuluı.

* * *

Inainte de această epocă de regenerare, Japonia suferea un jug feudal, care, privit în general, maı nu se deosebea de regimul feudal din Europa.

Ţara era împarţita în maĭ multe feude puternice; şefiı acestor feude, daimio se succedau prin ereditate.

Eı erau foarte puternicĭ şi temuţı de împeraţĭ, de şi în teorie un daimio nu avea nicĭ o autoritate, de cât cu condiţia de a fi învestit de catre suveran Shogun , care nu era alt-ceva de cât cel maĭ puternic dintre daimio.

Erau în total opt-spre-zece feude, opt-spre-zece, pro-

vincii, guvernate fie-care de câte un daimio, a căruĭ putere era absoluta. Contra acestor puternici şi vanitoşĭ daimio, avea să întreprinda Yeyas o lupta de viaţă şi de moarte.

Ca să-şĭ atinga scopul, Yeyas ridică alaturı cu vechiĭ feudalĭ, tozama , naturalmente vrăşmaşiĭ luı de moarte, o altă serie de segnorĭ şi prinţĭ fudaĭ .

De aci, lupta aprigă între tozama şi fudaĭ . Ceı d'întiĭ, partisanĭ aı trecutuluı, vanitoşı şi temerarı, vrajmaşı neîmpacaţĭ aı suveranuluĭ, refractarı ideilor noue ; ceĭ-l'alţı, pricteni aı împeratuluĭ, şi prin urmare, partaşĭ a tot ce poruncea dênsul.

Restul poporuluĭ se compunea din ceĭ neprivilegiaţĭ, din ceĭ care munceaŭ spre a'şı câştiga pâinea de toate zilele.

Veneaŭ maĭ întâiŭ muncitorii intelectualĭ , studioşiı, saŭ maı bine zis ceĭ care ocupaŭ funcţiunile libere, saŭ direct retribuite.

Apoĭ cele treĭ marı categoriı : cultivatoriĭ, industriaşiı şi comercianţiı.

In sfîrşit, Paria , rebutul societăţiı japoneze *Eta* , reprobaţiĭ, care traiaŭ retraşı şi despreţuiţĭ; declasaţiĭ, afară din legile ţăriĭ, şi *hinin* , neumaniı, carı nu-şı câştigaŭ o miserabila hrană de cât prin cerşit.

Legile şi actuala organizaţie politica a Japonieı a nimicit cel puţin ca formă aceste doua din urma clase.

Deja de pe acum sec. XVII — Japonia intra pe calea reformelor. Munca a fost lungă şi penibila, şi numaĭ energia şi voinţa de fier a shoguuluı Yeyas şi a câtor-va din urmaşiĭ sĕĭ, a putut sa învinga trufia şi încapăţînarea feudalilor daimio, puterea tradiţiunilor, revoltele preoţilor budhiştĭ, care devenise o adeverată forţă în stat, şi maı presus de toate, influenţa din ce în ce maĭ covîrşitoare a Chinezilor şi Coreeanilor.

La curtea împeratuluĭ, feudaliı Tozama», eraŭ înca foarte puternicĭ şi, de şi cunoşteaŭ perfect voinţa intimă a shogunuluĭ, eı complotau în contra acesteĭ voinţe.

De aci urma o serie de dezastre, care, fară energia susţinuta a suveranuluĭ, ar fi primejduit existenţa însaşĭ a statuluı.

Resboiul civil fu consecinţa fatala a acesteĭ desbinarı, resboiu care nimici pe refractarı, şi lasă sborul liber poporuluı, catre ideile noue.

Intre acestea, Statele-Unite maı întâiu, şi Anglia imediat maĭ pe urmă, cunoscênd cele ce se petreceau în Japonia, căutaŭ toate mijloacele putincioase spre a

pătrunde în noua ţară. In 1852, guvernul Statelor-Unite trimite în apele Japoniei o escadră sub comanda comandorului Perrey, însărcinat de a trata cu guvernul japonez, voia de a se adăposti pe viitor vasele americane în porturile japoneze precum şi voia de a face schimb de mărfuri.

Cu multă greutate dată fiind oposiţia încă crâncenă a prinţilor tozama , Statele-Unite aŭ căpătat această voe în anul 1854, când se încheiă primul tratat de comerţ, oficial, între Japonia şi o ţară străină.

Drumul era de acum deschis.

Cam în acelaşi an, Englezii obţineaŭ pentru dênşii aceleaşi avantagii ca şi Statele-Unite, plus voia de a se stabili în portul Nagassaki; iar în 1858, după ce ambele aceste tratate se reînoiră, se maĭ încheia şi cu Fianţa un tratat de comerţ cu aceleaşi avantage.

In acelaşi timp însă, prinţii refractarĭ duceaŭ în restul ţăriĭ campanie aprigă în contra barbarilor . Străiniĭ se aşezase deja în oraşele deschise, şi legaţiunea Angliei maĭ cu seamă şi a Statelor-Unite fură de câte-va orĭ prada amenintărilor uneĭ populaţiunĭ escitată în aşa grad, în cât însuşĭ shogunul se consideră incapabil de a le putea înfrâna.

La un moment dat, iritaţia contra Europenilor era atât de mare, în cât shogunul, singura fiinţă căruia Europeniĭ puteaŭ cere socoteală, rĕmâne singur faţă cu o rĕspundere cu neputinţă de susţinut.

Faţă cu aceste ameninţărĭ, o flotă combinată din maĭ multe vase engleze, franceze, olandeze şi americane se arată în apele Japonieĭ.

Această demonstraţie puse foc vulcanuluĭ, gata să isbucnească. Japoneziĭ începură prin a asasina pe un englez, Ricardson, şi un francez, locotenentul Camus.

Lupta începu. Japoneziĭ fortificară bine coastele, aşa că primele atacurĭ ale floteĭ combinate fură respinse. Anul următor însă, o flotă compusă din 17 bastimente marĭ, restabili victoria şi impuse de astă dată guvernuluĭ japonez condiţiunĭ, care de acum începeaŭ cel puţin a fi maĭ sigure.

E nevoe să se ştie că această ură în contra străinilor nu pleca direct de la poporul japonez.

Nu era tocmaĭ o ură naţională, spre a se zice astfel, ura era provocată şi alimentată de prinţiĭ feudalĭ. La rîndul lor, aceştia din urmă se serveau de această armă, nu atât spre a ridica poporul în contra năvălitorilor, cât spre a dărîma pe shogunul, care, din tată în fiŭ, îĭ ţinuse în frîŭ atâta vreme.

Avem deci de a face mai mult cu o lupta de partide de cât cu un fel de cruciadă.

O proba de aceasta o gasim în faptul că, imediat ce posiția europenilor se asigură în Japonia, lupta între cele două partide se urmă, schimbându-se numai armele.

De altă parte contactul cu strainii, și mai cu osebire tinerii japonezi, care începuse a freeuenta universitățile din Occident, în special pe cele franceze și engleze, se întorceaŭ cu capul înflacărat de dorința de a ridica poporul la demnitatea de suveran în conducerea statuluĭ.

In anul 1878, pe când la Berlin urma să se decreteze noua împărțire a peninsulei balcanice, împeratul japonez facu sa se imprime oficial o nota, prin care decreta stabilirea adunărilor legislative în fie-care provincie a imperiului. Totușĭ actuala constituție nu s'a decretat de cât în Februarie 1889.

Din acest moment, feudalii tozama încep a dispare din arena politică, iar lupta se urmeaza între doua partide, care se combat cu armele cunoscute în legislația țărilor din Occidentul european.

Prinții a tot puternici odinioara, care dețineau puterea printr'un fel de drept divin, fura înlocuiți cu funcționari inteligenți, sîrguitori și cinstiți.

Maĭ mult chiar; vechiĭ funcționari au fost deposedațĭ de funcțiunile lor și trimiși a-și manifesta ori-ce dorința în mijlocul poporului! Și atît era de mare dorința actualilor guvernanți de a rupe cu tradiția trecutului, în cât au smuls din radacină ori-ce ramașița veche.

Pe de-o parte constituția se aplica, iar pe de alta școlĭ numeroase se ridicaŭ maĭ prin toate orașele Japoniei, și curentul pentru progres creștea cu atât maĭ mult, cu cât cel reacționar dispărea.

La aceasta splendida opera de regenerare, Franța a contribuit maĭ mult de cât toate cele-l'alte puterĭ. Ea ajută guvernul japonez sa ridice maĭ multe universități, trimițênd chiar un însemnat numer de profesori.

Și iata cum Japonia se avîntă pe calea reformelor cu un elan neprevĕzut de nimenĭ, reforme ce în curînd trebuiaŭ sa facă din Japonia un stat european la limitele extremului Orient, catră cel maĭ depărtat rasarit de soare

V

Incă una din trăsurile caracteristice care stabilește o adînca deosebire între Japonezĭ și veciniĭ lor despre Apus este și modul de a-șĭ fi alcătuit credința lor în puterea supra-naturală.

Şi aci nimic asemanător cu Chinezii. Nicĭ Confucius, nici ceĭ-l'alţĭ filosofi chinezĭ şi nicĭ vre-una din tradiţiunile acestuĭ popor n'aŭ avut înrîurire asupra credinţeĭ poporuluĭ Japonez.

El şi-a format singur cultul săŭ propriŭ şi tradiţiile luĭ îĭ aparţin într'un mod exclusiv.

Confucius este considerat ca un moralist de prima ordine şi alt nimic.

Religia naţională, ab origine, a Japonezilor este cultul luĭ *Shinto* , doctrina zeilor Kami . Forma primitiva a acesteĭ credinţe se reducea la cultul strămoşilor, dar puţin câte puţin, după cum aceştĭ strămoşĭ picase din cer şi după cum în cer residă toate forţele natureĭ, rînd pe rînd, aceste forţe, soarele, luna, vînturile, şi toate meteorele fură deificate. Ca să impună poporuluĭ respectul fară marginĭ, cel mai vechiŭ stramoş al celui d'întîiŭ mikado era căzut din soare. In afară de aceste deitaţi se maĭ adăogara în urmă unul câte unul, toate personagiile marcante din timpurile legendare, personagiĭ care adusese oare-carĭ serviciĭ poporuluĭ.

Aceştia se adoraŭ sub formă de semi-zeĭ sau eroĭ. Cu alte vorbe un fel de mitologie bizara şi confuza, o cosmogonie maĭ mult, în care rolul divinitaţilor nu era bine definit, care în total nu exprima nimic, care nu resolva nicĭ una din problemele sufletuluĭ şi care, prin urmare, nu respundea nicĭ unuĭ ideal.

O religie particulară, primitiva, religie ai căreĭ sfinţi, conducători aĭ poporuluĭ spre bine, nu sunt în mare parte de cât nişte foştĭ împăraţĭ şi eroĭ, cari s'au distins în războaie, Kami . Aceştĭ Kamĭ sunt câte o dată nişte fiinţe rele, geloase, resbunatoare, carĭ nu se pot îndulci de cât prin daruri de tot felul şi rugăciunĭ.

Rugaciunile se fac de asemenea, într'un mod cu totul particular. Când cine-va are ceva de implorat, de la vre-una din divinităţi, şi rolul acesta este reservat maĭ mult femeilor, acest cine-va se opreşte în naintea templuluĭ, bate din palme facênd să rĕsune un gong şi chemând ast-fel atenţia divinităţiĭ, îşĭ formulează în minte dorinţa, aruncă câte-va monede mărunte şi pleacă. Acestea toate se petrec în câte-va secunde.

Kamiĭ sunt şi masculinĭ şi femeninĭ. Emblema celor d'întîĭ este o sabie, aceea a celor femeninĭ o oglindă. Ambele aceste embleme sunt închise într'o cutie, care se află în sanctuarul invisibil pentru nimeni altul de cât pentru preot.

Se înţelege că printre aceştĭ Kamĭ sunt uniĭ mai

puternicĭ de cât alţiĭ, de şi o ierarhie sistematică nu e încă stabilită.

Cu cât însă un Kami este maĭ puternic, cu atât locaşul luĭ este maĭ depărtat şi maĭ puţin accesibil picioarelor de muritorĭ!

De acĭ, din când în când, pelerinagiĭ de credincioşĭ, în masă, către vîrfurile muntoase Jama care constituesc nişte adevĕrate sărbătorĭ populare.

Această credinţă îmbătrânise. Poporul japonez făcea paşĭ repeḑı, şi ḑi cu ḑi impresiunile deveneaŭ maĭ viĭ, maĭ numeroase, maĭ conştiente. Inteligenţa luĭ se desvolta şi fenomenele ce se produceaŭ împrejurul luĭ începeaŭ a fi înţelese. Ajunsese decĭ un moment când shintoismul nu maĭ putea îndestula nicĭ inima nicĭ mintea, şi după cum un reformator nu apărea de nicăerĭ, locul era larg deschis uneĭ invasiĭ din afară.

Ceea-ce se şi întâmplă.

In câte-va secole, Budhismul trecuse fruntariile Indieĭ. Această doctrină, care înumĕră astă-zĭ ceĭ maĭ mulţĭ credincioşĭ, trecuse peste Himalaia, se urcase în sus peste munţĭ, şi pătrunsese până în Turkestan şi Mongolia! De acĭ se lăţise peste toată China şi Coreea. In secolul VI, o mie de anı în urma apariţieĭ luĭ în India, şi cu toată oposiţia preoţilor vechieĭ religiĭ naţionale, el îşĭ făcu repede loc în poporul japonez, şi aceasta cu atât maĭ repede cu cât preoţiĭ ceĭ nouĭ avura abilitatea de a îmbrăţişa pe ceĭ maĭ distinşĭ Kami din vechea religie, introducĕndu-ĭ în cea nouă şi înconjurându-ĭ cu un fast necunoscut încă până acum.

Patru secole aŭ fost de ajuns pentru ca Budhismul să se întindă şi să se stabilească în toată Japonia, timp în care el avu să lupte cu o răbdare de care numaĭ adoratoriĭ luĭ Budha sunt capabilĭ.

Eĭ aŭ reuşit să stabilească cultul, dar aŭ fost nevoiţĭ să cedeze mult spre a căpăta puţin, aşa că Budhismul japonez aproape nu maĭ seamănă cu cel indian. In multe puncte chiar se află în opoziţie directă.

Ceea-ce a atras mult atenţia Japonezilor, a fost luxul templelor budhiste şi bogăţia imaginilor.

Una, printre altele multe, a contribuit maĭ mult la conversiunea mulţimeĭ. Aceasta era zeiţa Misericordia cu cele o mie de mâinĭ de ajutor, al căruĭ cap este înconjurat cu o coroană de copiĭ.

O parte din clasa inteligentă, cu câţĭ-va daimio, aŭ îmbrăţişat această credinţă. Poporul în mare parte, condus de influenţa preoţilor religieĭ Shinto, a rĕmas multă vreme refractar. Pentru ca să-l convertească, mi-

sionarii budhiştĭ aŭ mers până acolo, în cât au permis să se oficieze în pagodele budhiste ceremonia vechei religiunĭ. Ast-fel o bună parte din templele budhiste sunt mixte. Cele două sanctuarii sunt despărţite printr'o simplă pânză albă, iar credincioşiĭ pot asista la ambele ceremoniĭ în acelaşĭ timp.

Un fapt caracteristic este graba cu care japoneziĭ aŭ îmbrăţisat creştinismul. In secolul XVI misionarĭ portughezĭ debarcară în insula Kiu-siu, şi printre aceştia, François Xavier, Torres şi Fernandez fura ceĭ dintîĭ. După dênşiĭ sosiră alţiĭ şi la 1553 jesuiţiĭ fondase deja un seminar în sudul imperiuluĭ.

La început poporul japonez nu veḑu în noua lege creştină de cât o nouă formă a budhismuluĭ, iar în calugăriĭ catolicĭ o noua sectă budhistă. Bunătatea însa, şi devotamentul noilor preoţĭ, făcu asupra poporului japonez o impresie atât de adâncă, în cât numĕrul proseliţilor se mări cu o repeḑiciune uimitoare.

Faţă cu anarhia şi politică şi civilă şi religioasă în care poporul înoată de atâta vreme, fară să li se presinte cel puţin ilusiunea uneĭ uşurărĭ sufleteştĭ, noua doctrina fu îmbrăţişată cu o ardoare fără seamăn, numaĭ prin faptul că făgăduia liniştea sufletuluĭ şi dreptate pentru ceĭ desmoşteniţĭ.

In scurt timp portul Nagassaki, cel prin care intrase misionariĭ catolicĭ în Japonia, deveni centru de activitate şi de propagandă al creştinismuluĭ; iar în scurtul spaţiŭ de 50 anĭ, peste 40.000 japonezĭ îmbraţişase noua religie. Mulţĭ daimio se aflaŭ printre nouii convertiţĭ, şi la rândul lor, devenise eĭ înşuşĭ nişte apostolĭ carĭ determinaŭ curentul.

In nord, feudaliĭ, toţĭ budihştĭ, spăimântaţĭ de progresele religiuneĭ catolice, pe care nu o cunoşteaŭ înca, exotraţĭ în acelaşĭ timp de preoţiĭ luĭ Budha, înconjurară tronul şi făcură pe împăratul Taico-Sama să ia mesurĭ serioase în contra acesteĭ invaziĭ care ameninţa ḑiceaŭ eĭ însă'şĭ existenţa Statuluĭ.

Intre acestea, aviditatea misionarilor catolicĭ îĭ pierdu. Pe lângă călugariĭ portugezĭ, sosiră noĭ transporturĭ de calugărĭ spaniolĭ; de aci vrajba între dênşiĭ.

De altă parte, chiar între călugăriĭ portugezĭ se isca ură. Franciscaniĭ eraŭ acuzaţĭ că aŭ venit aci fără ordinul saŭ cel puţin autorizarea Papeĭ. — Primele semne de turburare fura un prilej pentru împĕratul Taico Sama pentru a-ĭ expulsa. Ordinul de expulsare nu fu executat, dar viaţa misionarilor era de acum

expusă furiei poporuluĭ, îndîrjit de preoţii vechilor religiunĭ.

Jeyas Shogunul, care conduse afacerile imperiului dupa moartea luĭ Taico-sama, opri anume expulsarea calugarilor pentru a menaja pe Spania şi Portugalia cu care încheia tractate de comerţ.

Atuncĭ se iviră şi Olandeziĭ la porţile Japoniei. Olandeziĭ eraŭ în resboiu cu Spaniolii şi Portughezii.

Intrigile lor, împreună cu promisiunile lor pe de o parte, pe de alta certurile dintre diferitele ordine ale călugarilor, hotară de asta data pe Japonezii ramaşi credincioşi vecheĭ religii la o adeverata cruciata. Era deja prea tîrziŭ pentru ca expulsarea sa se faca fara vre-o varsare de sânge. Peste cincĭ milioane de Japonezi erau creştini.

Pentru a-şi menţine puterea, Shogunul Yoyas ordona măcelul pentru tot ce era catolic, fie japonez, fie spaniol, fie portughez. Intr'o singura lupta în peninsula Schima-bara, treĭ-zecĭ de miĭ de Japonezĭ catolicĭ fura macelariţi.

Japonezii catolicĭ ridicara stindardul revoltei şi în frunte cu steagul pe care era scris în limba japoneza: Sancta Maria împresurară portul Nagassaki, care era ocupat cu trupele imperiale. Faţa cu acest pericol, Shogunul ordona Olandezilor să traga cu tunurile de pe mare. Insurgenţiĭ însa patrunsera în oraş, pe care îl întarira.

Vasul Olandez De Ryp , primi ordinul să traga în insurgenţi, ceea ce şi facu.

Asediul dură mult, şi insurgenţiĭ nu se predara de cât prin foame. Ei fură trecuţĭ prin sabie pâna la cel din urmă.

Aceasta insurecţiune mari într'un mod extraordinar ura Japonezilor în contra strainilor, şi din acest moment Japonia fu pentru cât-va timp închisa orĭ-carei influenţe streine.

Singuri Olandeziĭ fură toleraţĭ a comercia în portul Nagassaki.

Se ştie preţul cu care a capatat aceasta favoare, şi care a ridicat un strigat de indignare în toata Europa.

Când în urma tractatelor de acum patru-zeci de ani, misionarii creştini putura sa patrunda din nou în Japonia, nu mai gasira nici o urma de catolicism printre indigeni.

Propaganda catolică în Japonia fusese o furtuna spulberata printr'o alta furtuna, insurecţiunea şi macelul.

Câţĭ-va anĭ după ce se aşezase în portul Nagassaki (1892), alta dată focarul catolicismuluĭ, preoţiĭ catolicĭ auziră ca într'un sat situat către mijlocul insulei, locuitoriĭ practică cultul catolic.

Faptul fu verificat, dar în acelaş timp se descoperi şi alte sate care practicau de asemenea aceasta religie şi făcêndu-se o statistică, se găsi că numerul japonezilor creştinĭ se urcă la 7500 indigenĭ.

Astă-zĭ propaganda misionarilor catolicĭ şi protestanţı se tolereaza oficial la Jocokama şi Nagassaki.

VI

A cerca cine-va să descrie moravurile Japoneze este a se isbi de o mare dificultate: Moravurile de astă-zĭ nu maĭ sunt deja moravurile de erĭ.

De vre-o doua-zecĭ de anı maĭ cu seamă, de când o pace solida şi neîntreruptă domină în tot imperiul, şi de când contactul şi legăturile comerciale cu Europeniĭ şi Americaniĭ din Statele-Unite aŭ devenit foarte strînse, obiceiurile s'aŭ schimbat atât de mult, în cât aproape nu se maĭ ştie dacă cutare saŭ cutare obiceiŭ este vechiŭ naţional saŭ împrumutat în ultimele timpurĭ de la Europenĭ.

Despre obiceiurile trecutuluĭ, abia dacă se maĭ vorbeşte prin cărţĭ şi prin teatre. Imperatul care maı odinioară era îmbrăcat cu o luxoasa rochie de matase de o fineţe necunoscută în Europa, se îmbracă acum în haine de general. Acelaşı împerat iarăşĭ, care remânea maĭ toată viaţa luĭ invisibil chiar pentru marea majoritate a poporuluĭ japonez, asta-zĭ acordă audienţe ambasadorilor puterilor strĕine în sala tronuluĭ înconjurat de sfetniciĭ sĕĭ civilĭ şi militarı. Nobiliĭ carĭ maĭ toţĭ aŭ urmat şcolile înalte de prin Franţa, Anglia saŭ Germania, aŭ venit în ţară cu obiceiurile contractate la streinĭ şi nu le-a lepadat la poarta Japonieı.

Ceı miciı la rîndul lor aŭ imitat pe ceı marı, şi când acum câţı-va anĭ se dete un ordin general tuturor funcţionarilor ca să schimbe costumul naţional cu cel european, nu fu pentru nimenĭ o surprindere, ba de se poate zice, fu o bucurie generala.

Drumurile de fier care acum strabat tot imperiul, apoĭ tramvaele, gazul, electricitatea, au continuat opera de transformare; ast-fel ca asta-zĭ oraşele marĭ şi în special cele de pe litoral şı-au schimbat aproape cu desavîrşire aspectul.

Vechiul costum japonez şi vechile moravurĭ şi obi-

ceiurĭ nu se maĭ menţin de cât întru cât-va la comercianţiĭ şi în genere la poporul de jos.

Ceia-ce caracterisează însă maĭ cu deosebire pe acest popor este dorinţa luĭ de a munci, în deosebĭ de a se instrui! Se pare că e neobosit.

Maĭ sunt încă nobilĭ, printre ceĭ bătrînĭ, care nu aŭ avut puterea să se adape la lumina occidentuluĭ. Aceştia formează un contrast isbitor faţă cu restul, marea majoritate care a trecut prin o universitate saŭ care a călătorit în occidentul European.

Din clasa nobililor, precum şi din clasa «Samuraĭ — oamenĭ cu două săbiĭ clasa militarilor, descendenţĭ maĭ toţĭ din feudaliĭ de odinioară, a eşit prima serie de conducĕtorĭ aĭ ereĭ nouĭ. Eĭ sunt destul de bine preparaţĭ pentru noile cerinţe, eĭ aŭ fondat universităţile actuale, din care a eşit o generaţie eminamente cultă, generaţia de astă-zĭ.

Amorul de patrie, ca şi amorul de familie, politeţa cea maĭ rafinată, răbdarea, plăcerea de a munci, ordinea şi curăţenia, sentimentul artistic foarte desvoltat, şi maĭ presus de toate un caracter tot-deauna vesel şi fericit, iată trăsurile distinctive ale acestuĭ popor.

In raporturile cu strĕiniĭ eĭ păstrează o politică plină de cea maĭ delicată reservă. Japonezul nu intră într'o discuţie ce nu-l priveşte, de cât numaĭ atuncĭ când e chemat.

Ţaraniĭ sunt de o cinste exemplară. Modul lor de a judeca lucrurile şi evenimentele este adese-orĭ maĭ logic de cât acela al locuitorilor de la oraşe.

Femeile măritate sunt credincioase în sensul cel mai strict al cuvêntuluĭ. Fetele aŭ adese-orĭ o soartă urîtă, şi pentru un european asemenea obiceiŭ ar fi din cele maĭ reprobabile. Fetele se pot vinde primuluĭ cumpărător, pentru a face din ele chiar femeĭ publice.

Se pare însă că acest lucru e foarte natural, de oare-ce din aceasta nenorocită clasă de declasate, militariĭ îşĭ recrutează adese-orĭ soţiile, care odata în casa lor, redevin soţiĭ credincioase.

Această pata este aproape singura care înnegreşte întregul sistem de viaţă al japonezilor. Ea tinde sa dispara.

VII

Este o eroarea de a crede că transformarea politică a Japoniei, efectuată în 1889, n'a fost pregătită mai din vreme.

Istoria politică a Japonieĭ a avut fasele eĭ şi perioadele eĭ, în restimpul cărora, mersul progresiv al evoluţiuneĭ a preparat zi cu zi ideile de astă-zĭ.

Până în secolul al VI-lea împěratul Japonieĭ care primea lumina de la soare guverna poporul, asistat de delegaţiĭ provinciilor, stăpînĭ eĭ însişı absoluţĭ peste provincia fie-căruia. Aceştia eraŭ Daimio iar sistemul acesta de guvernamênt nu difera în nimic de sistemul feudal din Europa.

Acest sistem fu rĕsturnat în secolul al VI-lea subt influenţa Chineĭ şi înlocuit cu sistemul centralist. Puterea fu luată din mâinile feudalilor şi se concentră toată în mâna împĕratuluĭ.

Inecpe acum o domnie despotică. Nicĭ daimios , şi maĭ puţin poporul Japonez nu luaŭ parte la afacerile statuluĭ. Timp de vre-o doua-spre-zece secole, Mikado îşĭ numi miniştriĭ sĕĭ şi ca să nimicească cu maĭ multă siguranţă influenţa feudalilor, un general, prim-ministru, maior al palatuluĭ, cancelar a tot-puternic, shogunul în fine, guvernă în locul luĭ multă vreme.

Shogunul fiind un daimios, şi de sigur unul din ceĭ maĭ puternicĭ, şi maĭ ales militar, ridică clasa militarilor maĭ presus de toate cele-l'alte şi decise de soarta imperiuluĭ până în 1868 când Shogunatul căzu, poporul deveni oare-cum liber, iar împĕratul deveni suveranul de fapt.

In acest an suveranul făgădui ţăreĭ că de acum înainte o va consulta în toate chestiile, ceea ce însemna că de la un regim despotic se trecea de o dată la un regim parlamentar. Transiţia bruscă oare-cum era mult dorită de popor, ea nu produse nicĭ o surprindere, din contră un început de satisfacţiune generală.

Organizaţia guvernamentală se efectua în modul următor :

In capul afacerilor era marele consiliu numit Dajokoran, format din : Camera superioară : Seiin ; Camera din stânga, Saiin ; Camera din dreapta, Uin .

Puterea executorie era condusa de opt miniştriĭ : Finanţe, Afacerĭ streine, Rĕsboiŭ, Marină, Instrucţiune Publică, Religie, Justiţie şi Casa Imperiala.

Totuşĭ jocul parlamentar nu putea să ia fiinţă de oare-ce atât miniştriĭ cât şi înalţiı consilierĭ, care conduceaŭ çele opt ministere, puterea legislativă şi cea executivă, totul emana de la împĕrat, prin urmare un despotism deghisat, dar tot un despotism.

Tineriĭ sosiţĭ din Europa, tinerĭ care-şı trecuse exa-

menele universitare prin Franța și Germania, făcură să se recunoască acest adevěr și în 1875 se creă două camere: 1) Senatul camera oamenilor în vêrstă», *Genroin* , și camera ofițerilor locali, adunare formată din prefecții imperiului, constituita cam în acelaşi mod ca și camera comunelor din Franța de odinioară. Din acest moment, s'a determinat pentru Japonia o orientație nouă. Japonia încheiase deja tractatele de comerț cu țările civilisate din Europa și Statele-Unite. De acum Japonia, mulțumită că cea mai intimă din aspirațiile ei presenta un început de realisare și nu se mai opri în loc. Unul câte unul privilegiile se nimiciră; una câte una superstițiile dispărură.

Fondarea de școli, și ca urmare generațiile care se iviră una după alta, care mai de care mai avide de a munci și de a parveni prin muncă, sfîrșiră prin a da ultima lovitură restului puterei feudale, care de la 1868 se transformase într'o oligarhie și mai despotică.

Evenimentul din 1889 se prepara ast-fel pe fie-ce zi. In acest an regimul parlamentar fu decretat pe față; totuşi suveranul rĕmâne șeful suprem al armatei; el sancționează legile alcătuite de camera nobililor și de aceea a poporului, determină pacea sau rĕsboiul, încheie tractate.

Camera poporului se compune din membrii aleşi din popor; Aceea a nobililor se compune din trei categorii: 1) Membrii ereditari, membrii numiți de Mikado și membrii aleşi.

Camera propriu zisă, aceea care represintă poporul, se compune din trei sute de membrii aleşi; cel ales trebue să aibă trei-zeci de ani împliniți și sa plătească imposite de 60 lei minimum. Aceşti deputați sunt aleşi pe un termen de 4 ani. Funcționarii și militarii nu se pot alege. Senatorii care se aleg, funcționează 7 ani. Numĕrul lor, împreună cu al acelora numiți pe viață nu poate fi mai mare de cât numerul ereditarilor.

Și totuşi acest regim parlamentar este departe de a corespunde exigenților adevĕratei democrații. Guvernul are puteri mai mari de cât acelea prescrise de guvernele democratice din Europa și în acelaş timp, rĕspundere mai mică.

In momentele grele, când de exemplu Camera poporului are părerea ostilă în alcătuirea budgetului, guvernul poate împiedeca voința ei; iar în caz de greşeli, acelaş guvern nu poate fi direct rĕspunzător de cât fața cu împĕratul.

Constituțional este guvernul japonez, de sigur — dar

constituţional cum e imperiul German de pildă ba chiar se pare că constituţia Japoniei a fost copiată maĭ mult după aceea a Germanieĭ, care numaĭ democratică nu se poate numi. A fost însă de ajuns ca această semi-libertate, acest semi-self guvernămênt, de se poate zice, să se acorde poporuluĭ Japonez, pentru ca toate forţele de producţiune să atingă, într'un spaţiu de timp destul de scurt, un maximum de putere într'adevĕr neaşteptat.

Cu dorinţa luĭ de a cunoaşte şi de a se instrui, cu forţa luı predigioasă de a-şĭ apropia cunoştinţe necesare vieţeĭ, poporul japonez nu se maĭ deosebeşte astă-zĭ de puterile Europene, cele maĭ bine constituite.

Este iarăşĭ o eroare de a crede că cultura poporuluĭ Japonez îşĭ are un început recent. Nu. Japoneziĭ aŭ început a gusta cultura europeană odată cu primul contact ce aŭ avut cu europeniĭ, cu toate soluţiunile de continuitate aduse de evenimentele ce am povestit în capitolele anterioare.

Incă din secolul XVII oameniĭ din clasa de sus începură a cunoaşte binele ce ar trage din cunoştinţele ştiinţeĭ Occidentuluĭ, pe când cultura poporuluĭ de jos era condusă de preoţiĭ budhiştĭ. In 1855 şcoalele eraŭ deja ast-fel organizate, în cât pe lângă cunoştinţele preparatoriĭ unor studiĭ maĭ înalte, să înveţe limbele popoarelor europene, cu care Japoneziĭ eraŭ în relaţiĭ diplomatice şi comerciale. Prima limbă ce aŭ învĕţat a fost cea olandeză, apoĭ cea franceză şi engleză şi în fine cea germană şi rusă.

Progresul mergea repede. In 1861 guvernul trimise prima serie de bursierĭ în Franţa; iar în 1871 se crea ministerul Instrucţiuneĭ publice, a căruia activitate nu s'a desminţit un singur moment până în timpul de faţă.

Şi ca să se cunoască şi maĭ bine dorul poporuluĭ de a se instrui, e destul să se spue că donaţiunile particularilor în folosul instrucţiuneĭ publice aŭ atins până maĭ aniĭ trecuţĭ faimoasa sumă de 42 milioane leĭ, fără a socoti donaţiunile în natura.

Statistica acestuĭ minister, arată în privinţa mişcăreĭ instrucţiuneĭ publice următoarele ţifre semnificative: 29.594 şcolĭ între care 1900 private cu peste 75.600 profesori dintre care 2800 privaţĭ. Numărul elevilor care frecuentaŭ aceste şcolĭ atingeaŭ ţifra de 4.208.633. Se înumăraŭ 85 şcolĭ superioare publice şi 1219 private; iar numărul profesorilor acestora se urcaŭ la 1800 dintre care 182 publicĭ şi restul privaţĭ. Profesoriĭ

privaţĭ sunt încă o bună parte streinĭ : Francezĭ, Englezĭ, Germanĭ şi Americanĭ.

Universitatea din Tokio este şi astăzĭ cea maĭ mare. Ea cuprinde patru facultăţĭ : ştiinţe, drept, litere şi medicină.

Limba engleză este cosiderată ca limba savantă prin excelenţă, de şi cea franceză este foarte întrebuinţata. Limba germană se întrebuinţează încă aproape exclusiv pentru cursurile facultaţii de medicină.

Biblioteca din Tokio numără deja 150.000 volume. Tot în acest oraş capitala imperiuluĭ şi centrul necontestat al cultureĭ japoneze se afla şi colegiul inginerilor, al căruĭ edificiŭ, de o rară eleganţă, a fost ridicat de un francez. Apoĭ o şcoală militară, alta navală o societate de geografie, una sismologică, o societate pentru caltura limbeĭ şi literatureı franceze, un observator astronomic şi altul meteorologic în legătură cu alte treĭ-zecĭ de staţiunĭ meteorologice răspândite pe diferite punte ale imperiuluĭ.

Şi în fie-care an guvernul adaogă sume noĭ la budgetul instrucţiuneĭ publice pentru crearea de şcolĭ noĭ şi înbunătăţirea celor deja fondate.

Solicitudinea guvernelor carı s'aŭ succedat de la proclamarea actualeĭ constituţiunĭ nu s'a măginit aci. O vie şi puternică impulsiune aŭ primit diferitele forţe de producţime ale ţărĭ.

Peste cincĭ milioane de hectare sunt cultivate. Treĭ părţĭ numaĭ cu orezul, care constitue hrana de căpetenie a poporuluĭ. Imediat vine grîul care se cultivă cu o mare grijă. In general agricultura japoneza constitue tipul extrem al miceı proprietăţĭ, fară ca cine-va să se gîndească să se atingă de proprietăţile segniorilor.

După ultimele calcule, un cultivator japonez care este stăpânul a două hectare, câştigă în termen mediŭ pe fie-care an 600 leĭ net, afara de micile câştigurĭ realisate de femeia sa că ţesaturile de matase.

Acolo unde mediul geografic permite cultura duduluı pentru nutrimentul gîndacilor de mătase, un hectar poate aduce un venit net de 1500 leĭ In marea insulă Honde se cultivă cu mult succes trestia de zahăr, bumbacul şi maı cu osebire ceaiul care singur ar constitui o bogaţie destul de mare spre a îndestula schimbul celor lalte mărfurı de prima nevoe.

Prin oraşe şi prin porturĭ mişcarea industrială şi comercială este deja considerabilă. Ea creşte din zi în zĭ.

Maşinele europene şi vastele uzine şi fabricĭ ridicate

ca prin farmec în răstimpul ultimeĭ decenii, aŭ înlocuit deja vechile procedeurĭ şi industria Japoneză, ţinuta cât-va timp în loc prin războaele civile, şi-a reluat un zbor ce nu se poate compara de cât cu centrurile cele maĭ industriaşe de prin ţările din occidentul Europeĭ.

Ca să ne facem o idee exactă de prodigioasa desvoltare a acestuĭ popor datele de maĭ jos vor fi de ajuns.

Inainte de toate populaţia japoneză sporeşte pe fiecare an cu 500.000 de suflete, fapt ce nu s'a vĕzut încă la vre-un popor din Europa. Astă-zĭ populaţia întreagă atinge cifra de aproape 48 milioane suflete. Numaĭ cunoscênd aceasta, ne putem explica nevoia uneĭ expansiunĭ teritoriale, nevoie ce se impune cu ferocitatea sĕlbateculuĭ ameninţat să piară de foame.

In ce priveşte veniturile acesteĭ ţărĭ ele atingeaŭ acum două-zecĭ de anĭ suma de 195 milioane; iar astă-zĭ anuarul oficial arată 580 milioane ceea ce însemnează că în două-zecĭ de anĭ aceste veniturĭ s'aŭ întreit.

Marina lor în 1890 poseda 855 vapoare cu pânze şi 586 vapoare comerciale. Astă-zĭ posedă peste 4000 din cele d'întêiŭ şi 1395 din cele-l'alte.

Acum 14 anĭ Japonezii nu aveaŭ nicĭ 2000 de chilometri de căĭ ferate astă-zĭ aŭ aproape 7000.

Comerţul exterior se ţifra în 1890 cu 142 milioane la export şi cu 205 milioane la import; astă-zĭ el atinge cifra de 642 milioane la export şi 680 milioane la import.

In 1880 în toată Japonia nu se găsesc de cât 20 de uzine cu aburĭ cu 20.000 lucrătorĭ; astă-zĭ se găsesc 3200 cu peste 300.000 lucrătorĭ.

In 1880 în Japonia se găseaŭ 24 diverse fabricĭ; astă-zĭ numĕrul acestora trece de 6500.

Produsele acestora sunt capabile de a concura cu orĭ-care alte produse simililare din Europa, cât despre produsele lor naţionale, ca pielea de lac, mătasea ceramica etc..., acestea nu găsesc rival cu putinţă de a le concura.

Abil, sobru şi fără preget la muncă, japonezul marchează în istoria Asieĭ, primul pas către o civilizaţie cu totul alta de cât aceea care a ţinut în loc, timp de veacurĭ nenumărate, cugetarea şi activitatea popoarelor din acest continent, chiar pe acelea cum sunt Chinezii, care aŭ priceput de mult deosebirea dintre bine

şi rău, dar care n'aŭ priceput noţiunea progresuluĭ în toată accepţiunea ce comportă acest cuvînt. Aşa fiind se explică în de ajuns furia cu care Japoneziĭ caută să pătrundă în continentul asiatic şi frenezia cu care s'aŭ aruncat de astă dată în luptă cu un adversar atât de redutabil, cum sunt Ruşiĭ.

Coreea

Această regiune, astăzĭ mărul de discordie dintre Ruşĭ şi Japonezĭ, este peninsula ce se întinde între mările Grebenă şi Japoneză de la strîmtoarea Coreea până la fluviul Salu, marginea-ĭ nordică, care o desparte de Manciurea.

Suprafaţa sa e de 218.650 km. p.

Populaţia sa e de 5.415.439 locuitorĭ.

Este o ţară muntoasă, dar munţiĭ sĕĭ, în mare parte de origină vulcanică, sunt prea micĭ, spre a fi o piedică pentru tot felul de culturĭ proprii climelor temperate.

In poporul corean se disting douĕ tipurĭ. Unul mongol, cu toate mĕsurile caracteristice raseĭ şi care constitue masa cea mare a poporuluĭ, altul care se apropie mult de tipul japonez şi care constitue aşa zisa aristocraţie.

Limba ce vorbesc nu e încă în de-ajuns studiată. Se ştie numaĭ atât că aparţine grupuluĭ limbelor aglatinative şi pare că se apropie maĭ mult de cea japoneză.

Coreaniĭ practică budismul.

De aci a pătruns aceasta religie în Japonia, cum tot p'aci s'a scurs elementul chinez dimpreună cu toate caracterele sale în Japonia.

Ca şi în China, guvernul este absolut. Multă vreme împĕratul Coreeĭ a fost considerat ca un vasal al împeratuluĭ Chineĭ, ba chiar odinioară îĭ platea şi un tribut anual sub formă de darurĭ ce se trimiteaŭ o dată pe an la Peking.

Maĭ toate obiectele de lux coreeniĭ le aduc din China, iar de la un timp încoa, partea de Sud este în legăturĭ foarte strînse cu produsele Japonieĭ.

Industria sa e încă cu totul primitiva şi cultura cerealelor se exercită numaĭ în scopul nevoilor populaţieĭ. La vre-un export oare-care coreaniĭ n'au avut încă timpul să cugete.

Totuşĭ prin situaţia sa geografică, ocupênd un litoral destul de întins pe Oceanul Pacific, chemat a juca în curând un mare rol civilizator, Coreea a devenit de o importanţă aşa de mare, în cât posesiunea eĭ pune astă-zĭ faţă în faţă două armate formidabile şi provoacă una din cele maĭ spăimîntătoare lupte din câte cunoaşte istoria.

G. J. Buzoianu.

1 Februarie 1904.

Harta Teatruluĭ de Rĕsboiŭ Russo-Japones

Rusia europeană	Rusia asiatică fără Manciuria	Manciuria	China	Japonia
Suprafaţă 5.053.612 km. p. Populaţie 103.671.358 locuitorĭ. Densitate 21. *Armată* în timp de pace 941.000. » în timp de rĕsboiŭ 3.564.000.	Suprafaţă 17.002.400 km. p. Populaţie 22.697.469 locuitorĭ. Densitate 1.3. *Marina* 322 vase, 2.260 tunurĭ, 41.915 marinarĭ.	Suprafaţă 942.000 km. p. Populaţie 7.500.000 locuitorĭ. Densitate 8. **Coreea** Suprafaţă 218.650 km. p. Populaţie 5.415.439 locuitorĭ. Densitate 24. *Armată* neregulată 8.000. Seul 197.000 locuitorĭ. Fusan 57.000 locuitorĭ.	Suprafaţă 11.081.000 km. p. Populaţie 357.250.000 locuitorĭ. Densitate 32. *Armată* în timp de pace 300.000. In timp de rĕsboiŭ 1.000.000. *Marina* se compune din 32 vase cu 203 tunurĭ şi 5370 marinarĭ.	Suprafaţă 417.396 km. p. Populaţie 50.000.000 locuitorĭ. Densitate 112. *Armată* 605.000. *Marina* 62 vase cu 925 tunurĭ şi 31.000 marinarĭ.

NOTĂ. — In afară de armata din Europa, Rusia întreţine în Asia o armată de 80.000 ómenĭ în timp de pace, care, în timp de rĕsboiŭ se ridică la 131.365.

EDITURA ŞI PROPRIETATEA STABILIMENTULUI GRAFIC ALBERT BAER, BUCURESCI, STR. NUMA-POMPILIU, 7-9